

Półprzewodniki w XXI Wieku

Jerzy Rużyło

Departments of Electrical Engineering and Materials Science and Engineering
Penn State University, University Park, PA 16802, USA
Visiting Professor, Center for Advanced Studies, Warsaw University of Technology

Streszczenie *

Pośród ciał stałych półprzewodniki odgrywają bardzo specjalną rolę, która w znacznym stopniu stanowi o postępie technicznym współczesnej cywilizacji. Celem tego wystąpienia jest dyskusja, prowadzona w dostępnym dla nie-specjalistów tonie, na tematy związane z rolą jaką materiały półprzewodnikowe odgrywają w realizacji najbardziej zaawansowanych zadań w dziedzinie elektroniki i fotoniki. Szczególna uwaga poświęcona jest uzasadnieniu tezy, iż w ostatnim okresie motorem rozwoju technik półprzewodnikowych nie są jedynie potrzeby cyfrowych układów scalonych i że techniki te obecnie dynamicznie się obecnie rozwijają w szeregu innych kierunkach.

W pierwszej części wystąpienia, celem wprowadzenia w jego tematykę, omówione są pokrótce właściwości wyróżniające półprzewodniki spośród innych ciał stałych jak również przedstawione są podstawowe pierwiastki i związki wykazujące właściwości półprzewodnikowe. Następnie omawiane są główne zastosowania półprzewodników z naciskiem na fakt, iż obecnie konstrukcja i działanie prawie każdego urządzenia zasilanego elektrycznie, przenośnego lub stacjonarnego, oparte jest na wykorzystaniu elementów półprzewodnikowych. W tym kontekście podkreślone są funkcje przełączające tranzystorów jako podstawy działania cyfrowych układów scalonych.

Przez ponad pięćdziesiąt lat, a więc od wynalezienia tranzystora, elektronika i fotonika półprzewodnikowa napędzana była potrzebami cyfrowych układów scalonych. Jedną z głównych tez tego wystąpienia jest obserwacja, iż w ciągu ostatnich kilkunastu lat, wraz z postępem nanotechnologii, pojawiły się nowe bardzo silnie rozwijane zastosowania półprzewodników nie związane z cyfrowymi układami scalonymi. Obecnie, te właśnie zastosowania, a nie określony prawem Moore'a postęp w technologii krzemowych układów scalonych są głównym motorem

rozwoju. Z tego też powodu dyskusja nowej roli półprzewodników w XXI wieku jest uzasadniona i potrzebna.

Pozostała część wystąpienia poświęcona jest uzasadnieniu postawionej wyżej tezy poprzez przedstawienie i dyskusje tych nowych zastosowań. W pierwszym rzędzie omówione są pokrótce właściwości i zastosowania półprzewodników organicznych. Następnie dyskutowane są podstawy dwu- (studnie kwantowe), jedno- (nanodruty) i zero-wymiarowych (nanokropki) struktur półprzewodnikowych z podkreśleniem wpływu geometrycznego ograniczenia materiału półprzewodnikowego na jego właściwości fizyczne. W dalszej części omówione są właściwości półprzewodnikowych nanostruktur opartych na węglu takich jak grafena i nanorurki. Następnie przedstawiona jest krótka dyskusja wybranych zagadnień związanych z wykorzystaniem półprzewodników do konstrukcji baterii słonecznych oraz krytyczne omówienie różnych aspektów realizacji instalacji fotowoltaicznych. Na zakończenie omawiania unikalnych zastosowań materiałów półprzewodnikowych, zastosowań które w znacznym stopniu determinują rozwój szeregu podstawowych dziedzin techniki, przedstawiona jest krótka dyskusja wykorzystania krzemu i technologii przyrządów krzemowych w konstrukcji systemów mikro-elektromechanicznych (MEMS) i nano-elektromechanicznych (NEMS).

* W wygłaszanym po polsku wystąpieniu wykorzystywane będą angielskojęzyczne ilustracje